

HISTORISK SAMFUND

for VIBORGEGNETEN

PROGRAM 2017

LITOGRAFI AF HAVNEN VED CHRISTIANSTED PÅ SGT. CROIX I MIDTEN AF 1800-TALLET.

TIRSDAG DEN 17. JANUAR 2017 KL. 19.30
SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELS GADE 12, VIBORG

*Historikeren, fhv. seniorforsker ved Rigsarkivet,
Hans Sode-Madsen.*

**”Redningen af 17.500 kz-fanger ud af det
brændende Nazi-Tyskland.”**

”De Hvide Busser 1941-45. Reddet fra Hitlers helvede” er beretningen om en helt enestående humanitær indsats rettet mod de tusindvis af danskere, som i løbet af 2. verdenskrig blev bragt til fængsler, tugthuse og kz-lejre i Tyskland. Mange både danske og norske koncentrationslejr-fanger skylder Røde Kors pakkerne og den svenske greve Bernadottes Hvide Busser deres liv. Foredraget mindes de mange anonyme helte – chauffører, sygeplejersker og en hærs-kare af andre frivillige – som satte livet på spil for at redde deres deporterede landsmænd ud af Hitlers helvede.

Endelig omtales de fysiske og psykiske skader, fangerne pådrog sig, det såkaldte kz-syndrom, og hvorledes det smittede af på den familie, de vendte tilbage til. Hans Sode-Madsens far var blandt de reddede kz-fanger.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

ONSDAG DEN 22. FEBRUAR 2017.

SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELS GADE 12, VIBORG

KL. 19.00

Generalforsamling i Historisk Samfund for Viborgegnen med nedenstående dagsorden:

1. Valg af dirigent og referent.
2. Formanden aflægger beretning for året 2016.
3. Kassereren fremlægger revideret regnskab for året 2016 til godkendelse.
4. Valg til bestyrelsen. På valg er: Ole Degn, Erling Greve Kristensen og Erik Jørgensen.

5. Valg af revisor. På valg er Henning Ringgaard Lauridsen.

6. Indkomne forslag meddeles til formand Erik Jørgensen senest 4 dage før generalforsamlingen.

7. Eventuelt.

KL. 19.30

Middelalderarkæolog, lektor emeritus og æresdoktor v. Lunds Universitet Jens Vellev

Erik Ejegod og hans stridslystne familie. Grave og udgravninger, der belyser denne del af Jellinge-kongerne. En kongeslægt, der på dette tidspunkt havde nær tilknytning til Viborgegnen.

På monumentet på Borgvold mindes Erik Ejegod og hans kongehylding på Viborg Lands-ting. Senere drog samme konge på pilgrimsfærd til Jerusalem, men døde undervejs på Cypern. I 1996 satte Jens Vellev en mindeplade op i Paphos på Cypern, hvor Erik menes begravet.

Hans sønner og børnebørn stredes om tronen. Mest berømt er kampene mellem Knud, Svend og Valdemar, hvor Svend – efter at have myrdet Knud – mødtes i kamp med Valdemar (senere kendt som den Store) ved Grathe Hede. Jens Vellev vil berette om de spændende udgravninger, der gennem de senere år er foretaget på dette sted.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

TIRSDAG DEN 21. MARTS 2017, KL 19.30.

SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELS GADE 12, VIBORG

Magister, Ph. d. i litteraturvidenskab Karin Bang.

”Da Viborg blev kulturel foregangsby.”

Omkring 1960 så det sløjt til med tilslutningen til kulturelle arrangementer i Viborg. De kulturelle foreninger og institutioner i byen manglede både medlemmer og penge. Derfor sluttede de sig sammen og arrangerede fem år i træk en kulturuge med et imponerende pro-

gram. Kulturugen blev en stor succes. Viborg kom på det kulturelle landkort og blev en kulturel forgangsbys. Hvad der foregik kulturelt i byen havde både pressens og kulturministeriets bevågenhed. Desværre kneb det gevaldigt med økonomisk støtte fra bystyret, der kun kunne strække sig til at stille lokaler til rådighed for alle de fremragende arrangementer, som byens kulturelle ildsjæle brugte tid og kræfter på at tilbyde interesserede borgere. Blandt andet derfor blev det kun til fem kulturuger.

Karin Bang vil fortælle om arbejdet med bogen "Kulturugerne i Viborg - en kulturel pionergering", der udkommer 22. november 2016.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

TORS DAG DEN 20. APRIL 2017, KL. 19.30
SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELS GADE 12, VIBORG
*Cand.mag. Matthias Bjørnlund, ekstern lektor,
Danish Institute for Study Abroad (DIS)*

"Mission, nødhjælp og kvindekamp under det armenske folkedrab"

En af det 20. århundredes største forbrydelser fandt sted i Osmannerriget – det nuværende Tyrkiet og omegn – da landets armenske befolkning blev delvist udryddet under 1. Verdenskrig, mens nationalismen spredte sig under mottoet "Tyrkiet for tyrkerne".

Begivenheden havde særlig bevågenhed i Danmark blandt intellektuelle, græsrodsorganisationer - herunder missionsbevægelserne - og i den almindelige befolkning. Det var særligt pga. de danske, svenske og norske missionærer, diplomater og hjælpearbejdere, der på helt tæt hold bevidnede og rapporterede om folkedrab. Af et betragteligt antal kvindelige missionærer kom flere fra det midtjyske, hvilket også vil blive behandlet i foredraget.

Udover disse aspekter vil foredraget også kort introducere armenierne, spørgsmålet om hvorfor de endte som forfulgt mindretal i Osmannerriget, samt folkedrabets humanitære, diplomatiske og politiske efterspil i dag.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

FREDAG DEN 19. MAJ 2017, KL. 18.00
**PAVILLIONEN, NIELS BUGGES KRO,
RAVNSBJERGVEJ 69, DOLLERUP**

Vestindisk aften

I anledning af 100-året for salget af de dansk-vestindiske øer indbyder Historisk Samfund til en aften i Pavillonen på Niels Bugges kro med en dejlig vestindisk buffet ledsaget af foredrag om de sidste år på de vestindiske øer – set gennem en viborgensers øjne – samt musikalsk underholdning ved "ROY PASCAL STEEL DUO" på olietønder og perkussion.

Aftenens forløb (med forbehold for ændringer)

Vestindisk velkomstdrink på terrassen kl. 18.00

Musikalsk underholdning ved "ROY PASCAL STEEL DUO", der spiller vestindiske inspireret musik.

Omtrent en halv time senere påbegyndes serveringen af en vestindisk buffet. Det vestindiske køkken er især baseret på fjerkræ, skaldyr og eksotiske frugter – Værtsparet på Niels Bugges Kro har lovet os et spændende og festligt måltid.

Efter første servering vil der blive afholdt

Foredrag og power pointshow

ved overlæge emeritus Magne Juhl:

"Forbindelse mellem De vestindiske Øer og Viborg for 100 år siden."

Foredraget er baseret på de bevarede breve skrevet på St. Croix af Astrid Helweg-Larsen til faderen i Viborg, stiftsfysikus Peter Wilken

Heiberg, og breve skrevet til hendes søn, som blev sendt hjem til Danmark for at gå i skole, fortæller mange ting om forholdene på De vestindiske Øer under første verdenskrig og på tiden, hvor øerne blev solgt til USA.

Astrids mand, Povl Helweg-Larsen, blev i 1910 præst og senere provst på St. Croix, hvorfor ægteparret med deres to ældste sønner rejste til øen, hvor de blev til efter salget af øerne.

Astrids svigerfar, stiftsprovst i Viborg Vilhelm Helweg-Larsen, foretog efter sin pensionering en tur til St. Croix. Oplysningerne i brevene kombineres i foredraget med historien om salget af øerne og forholdene blandt de danske embedsmænd på øerne, hvor Pouls onkel var guvernør.

Foredraget afholdes i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

Derefter fortsætter serveringen af den vestindiske buffet samtidigt med, at der er fortsat musikalsk underholdning ved den caribiske ”ROY PASCAL STEEL DUO”.

Prisen for aftenens arrangement vil være kr. 300,- inkl. velkomstdrink. Betaling ved køb af yderligere drikkevarer. Tilmelding til Erling

Greve Kristensen, tlf.: handskegreven@mail.dk tlf. 8663 8989, inden 1. april 2017. Efter 1. april vil prisen for deltagelse blive opkrævet. Tilmelding efter først-til-mølle-princippet, der er i alt plads til 65 personer i Pavillonen.

**TORSDAG DEN 28. SEPTEMBER 2017,
KL. 19.30**

**SAHL PRÆSTEGÅRD, FRISHOLTVEJ 38,
8850 BJERRINGBRO**

Lektor, Dr.phil. Bo Fritzboeger, Saxo Institutet v. Københavns Universitet

“Rosborg på Ormstrup og 1700-tallets midtjyske bønder”

Fra omkring 1720 og indtil sin død i 1752 rådede bondesønnen Hans Rosborg fra Mønsted over Ormstrup Gods; først som forpagter og siden som herremand. Han var et mere end almindelig stridbart gemyt, og hans uafledelige procesmageri har sat sig spor i hobevis af domme og retsreferater fra tiden. Fordi de mange retssager angik alle sider af menneskelivet, giver dette righoldige kildemateriale helt enestående muligheder for indblik i både hverdagens trummerum og skæbnesvangre hændelser i sær-

Porto

HISTORISK SAMFUND for VIBORGEGNEN

v/kasserer Karen Elisabeth Stub
Vinkelvej 82B, Bruunshaab
8800 Viborg

lig Sahl og Gullev sogne. Bo Fritzboøger, give en række indtryk af dagligliv på landet i 1700-årenes første halvdel. Ikke mindst om det undertiden uklare magtforhold mellem godsejer og fæstebonde.

Forud for foredraget vil det være muligt at besøge Sahl Kirke og en messehagel, lavet af Dronning Anna Sophie (Rewentlows) gamle brudekjole, der blev forandret til messehagel af Hans Rosborgs svigermor.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg og Sahl Menighedsråd

ONSDAG DEN 25. OKTOBER 2017,

KL. 19.30

SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELSGADE 12, VIBORG

Arkivchef emerita, Dr. phil. Birgit Løgstrup

”Bondens frisættelse”

De store landboreformer fra 1750-1810 resulterede i bondens frisættelse. Dermed menes den ændring, der skete i bondens livsbetingelser i reformtiden. Jorden blev udskiftet, så han slap for det til tider knugende landsby-fællesskab.

Fæstebonden fik mulighed for at købe sig fri af fæstevæsenet, så han blev selvejer. Stavnsbåndet blev ophævet. Hoveriet blev fastlåst. Staten forøgede sit tilsyn med godsejernes magtbeføjelser. Det medførte, at individualismen tid bgyndte hos bønderne.

Måske den største omvæltning i Danmarks historie! Der var uro, men alligevel fandt forandringerne i Danmark sted uden revolution. Flere andre lande forsøgte det samme, men her løb det ud i sandet i første omgang. Bag lå det 18. århundredes store frihedsideer, som blomstrede op i Frankrig. Men begivenhederne her førte til den store revolution. Hvorfor lykkedes det så i Danmark? Foredragsholderen vil give sit bud herpå.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet i Viborg.

MANDAG DEN 20. NOVEMBER 2017,

KL. 15.00

SORTEBRØDREHUS,

ST. SCT. MIKKELSGADE 12, VIBORG

Historisk Samfund vil denne eftermiddag være

Til nye medlemmer:

Undertegnede:

(navn)

(adresse)

E-mail

Vil gerne indmeldes i Historisk Samfund for Viborgeggen

Kontingent: kr. 200,- for 2017

Kontingentet dækker foredragsaftener, diverse tiltag og tilsendelse af vores årbog FRA VIBORG-EGNEN, *ekskl. førsendelse.*

vært ved en lille forfriskning i anledning af udgivelsen af årbogen

Fra Viborgeggen 2017

Flere af forfatterne til artiklerne vil være til stede og fortælle om arbejdet med stoffet.

Vi opfordrer medlemmerne til at møde frem og samtidig afhente deres eksemplar af årbogen, da der tillægges porto til kontingentet ved forsendelse.

Om HISTORISK SAMFUND FOR VIBORGEGGEN

En række personer med historisk interesse i det daværende Viborg Amt besluttede i slutningen af 1920'erne at etablere et fællesskab og oprette en forening til fremme af denne interesse. Den 20. november 1928 blev Historisk Samfund stiftet. Formålet blev:

At vække historisk interesse hos amtets befolkning og indsamle oplysninger om historiske begivenheder i amtet, om befolkningens liv og færden i tidligere tider og om personer, der har haft en særlig betydning for denne del af landet samt at værne om historisk minder.

Samfundets udgivelser sælges til medlemmerne til favørpris hos ekspeditionen.

Af årbøgerne kan mange endnu købes enkeltvis. Før 1970 kun 1935-37 og 1966, efter 1970 rimelig komplet, dog mangler 1973 og 1980-1981. Frem til 2007 koster årbøgerne kr. 20 pr. stk. For de seneste årgange gælder følgende: 2015: 100 kr., 2014-2011: kr. 75, 2010-2008 kr. 50. Sæt af samtlige årbøger på lager kr. 500,-

Kontingent og indmeldelse

Kr. 200. Indmeldelse til kasserer stubsoerensen@energimail.dk Ved forsendelse tillægges porto. B nyt hjemmeside til sidste nyt om foredrag, nye tiltag osv. www.historisksamfundviborg.dk

Bestyrelsen:

Erik Jørgensen, Formand

Sct. Laurentii Vej 16E, 8800 Viborg
Tlf. 86 62 90 31, ejco@live.dk

Ole Degn, næstformand og redaktør af årbogen

Mellemhøjen 11, 8800 Viborg
Tlf.: 86 67 47 02. degnio@post3.tele.dk

Karen Elisabeth Stub, kasserer

Vinkelvej 82 B, Bruunshåb, 8800 Viborg.
Tlf.: 86 67 37 71.
stubsoerensen@energimail.dk

Steffen Elmer Jørgensen, sekretær

Dumpen 7, 1. sal, 8800 Viborg.
Tlf.: 86 60 19 96, sej@sa.dk

Erling Greve Kristensen, formand for foredragsudvalget

"Stathaus", Røverdalen 20, Dollerup,
8800 Viborg.
Tlf.: 86 63 89 89. handskegreven@mail.dk

Lars Agersnap Larsen, webmaster

Hald Ege
Tlf.: 51 49 08 33. l4l@viborg.dk

Jesper Overgaard

Kokildedalen 7, 8800 Viborg
Tlf. 86 67 47 60,
Jesper_Overgaard@MSN.com

Roar Ploug

Gefionvej 6, 8800 Viborg.
Tlf. 86 62 91 60, roarploug@mail.dk

Finn Højbjerg

Fredensgade 29, 8800 Viborg.
Tlf.: 24 20 24 83, finnoglene@mail.dk